

Erfaringer fra et mindre Landbrug.

Af et Brev fra Fabrikant og Møller C. H. Clausen i Broager i Sundeved.

— Hvad min Kokaalsavl angaaer, vil jeg tillade mig at beskrive Jordbunden, hvori den er dyrket, samt den forudgaaende Sæd.

Denne Jordlod, som ligger ved Enden af en Sandmark, er omtrent $\frac{1}{2}$ Tonde Land stor. For en 25 Aar siden modtog jeg denne Mark, som den Gang var en Sump og Udyrket, hvori saagodt som ingen Ting groede. Jeg lod den strax udgrofte, pløie og mergle; den første Afgrøde, der bestod i Vikkehavre, var ret god, men den derefter følgende Hvede og siden Byg vare yderst daarlige, da Jorden blev altfor poreus, saa Sæden leed baade af Frost og Solkin, og da den var tilbørlig udgroftet, blev den saa løs, at man hverken kunde komme derpaa med Hest eller Vogn, saa jeg troede ganske at maatte opgive dette Jordstykkets videre Dyrkning. Jeg havde imidlertid en Hest, der gik godt paa blød Jord; med denne fik jeg Jordstykket i Efteraaret ompløiet. I Frostens overlagdes det med et Lag mager Sandjord, omtrent 1 Tomme tykt, som jeg tog i en Balke, og der ikke indeholdt nogen synderlig Humusdele. Dette blev i Foraaret udstrøet og harvet i med Havre, samt Klover og italiensk Raigræs isaaet, og derpaa fast tromlet, men Jorden var endnu saa poreus, at det kun kunde skee med den ene omtalte Hest. Da Varmen kom, løb Havren

fortrinlig op, og vilde paa det lille Stykke Jord alt gaae i Leie, hvorfor jeg afflog den meget tidlig, men den skjød med Raigræsset anden Gang atter hurtig frem, og maatte igjen grøn afflaaes; tredie Gang kom Klover og Raigræsset saa stærkt, at det igjen blev flaaet. Næste Aar gav det atter en god Afgrøde og blev tvende Gange flaaet; det derpaa følgende Aar blev det eengang flaaet og siden afgræsset. Derved var Jorden ovenpaa bleven saa fast, at jeg kunde kjøre med Heste og Vogn overalt. Efteraaret derpaa blev den dybt ploiet, om Vinteren $\frac{1}{2}$ Tomme tykt Sand paafjort og atter i Foraaret harvet til Bikkhavra, der blev grøn meiet, Stubben strag ploiet og Stubroer isaaet, som gave et fortræffeligt Udbytte; da disse kom seent op i Efteraaret, blev det forsildig at saae Winterhvede, men der blev atter $\frac{1}{2}$ Tom. tykt Sand paabragt, og i Martis Maaned Baarhvede isaaet; denne groede saa frodig, at største Delen maatte grøn afmeies, men skjød atter raakt frem, saa denne halve Tønde Land gav 9 Fold, 136 Pd. hollandsk, svær Hvede. Saaledes har jeg stadig behandlet dette Jordstykke, og ingen Gjødning givet samme siden første Gang, for i Foraaret 1857, hvor det i April Maaned fik en sædvanlig Gjødning med den øvrige Sandmark, og blev Bikkhavra isaaet; denne blev grøn meiet, Stubben ploiet, og Stubroer isaaet, som groede godt til, og bleve i November optagne, og Hvede isaaet, men denne led pletviis af Dm, blev derfor grøn afmeiet, derpaa igjennemharvet med den svenske Harve, derefter dybt gjennemploiet og beplantet størstedels med grøn Kokaal, nogen hvid Kokaal, hvid Hovedkaal, Kaalrabi og Kunkelroer. Det bedste Udbytte gav den tidlig plantede grønne Kokaal, hvoraf der stod c. 100 Planter i een Rode (53,3 danske Quadratalen), som veiede 5 til 7 Pd. Stykket og havde et særdeles frodigt Udseende. Den hvide Kokaal blev neppe halv saa høi, syntes ellers at være haardfor ved Omplantningen, da Planterne bleve sorte lang Vei i den varme Middagstid, og udplantede i et særdeles tort Solskinsveir, og dog gif ikke een eneste tabt af 2000 af dem. Dog gav den kun halv

saamegen Bægt som Grønkaalen. Rigtignok blev den plantet 14 Dage fildigere end den første Grønkaal, og Grønkaal, som blev plantet til samme Tid, gav heller ikke mere i Bægt; men det var rigtignok de daarligste Grønkaalsplanter, som i Forstningen, indtil Udtyndningen fandt Sted, havde staaet for tykt. Jeg vil raade Enhver, som selv vil staffe sig Planter, at saae dem tyndt, og helst i Marken, hvor de skulle plantes, og naar de skulle udplantes i saadant et tørt Aar som det sidste, er det bedst at gjennebløde Plantebedet et Par Timer før man tager dem op, da saaledes følger endeel Jord med de fine Nodder, hvilket bevirkede ved de førstplantede, at de gjorde saa raske Fremstrid og i selsamme Stykke Jord gav dobbelt Udbytte. Af de førstplantede har en Deel havt en Længde af 3 Alen, og hvor der er rigtig kraftig Jord kunne de meget let blive over 4 Alen lange, med en stor Bladsylde, som man om Sommeren flere Gange kan afblade. Da det gif hen paa Efteraaret, og Nattefrosten indsandt sig, stjar jeg et Parti i Hakkelse, nedsaltede og stampede dem fast i store Jusstager; jeg har nu begyndt at fodre med denne nedsaltede Kaal, som Kæerne æde meget begjærligt; dertil faae de en Portion kogt Turnips og hakkede Gulerodder, som gjøre, at det i denne Tid samlede Smør seer næsten lige saa guult ud som Sommersmør. Kæerne trives fortrinlig derefter, og ere i en særdeles god Sundhedstilstand.

De vil undskyldte, at jeg har været saa vidtloftig ved at omtale denne Dyrkningsmaade, men Grunden dertil er denne, at jeg paa mine Reiser saavel her som paa Verne seer saa mangt et godt Stykke Jord af den her omtalte Beskaffenhed at ligge tildeels ubenyttet eller idetmindste meget daarligt benyttet, ifledet for at det ved en rigtig Behandlingsmaade paa en meget billig Maade kunde bringes til en god Indtægtskilde. — Jeg har dette Aar atter staaet Stubberoer i min Rugstue, hvilke uagtet den tørre Sommer ret godt lykkedes, og var der blot kommet en lille Smule Regn tidligere, vilde de vist have givet en meget fortræffelig Høst. Saa snart jeg

meier min Rug, bliver ved Opbindingen hveranden Ager sat sammen, saaledes at jeg strag kan komme til at pløie, hvorved jeg faaer Halvdelen saaget forinden Rugen bliver indkjørt, og disse saa tidlig saae Agre give gjerne en 25 stundom 50 pCt. større Udbytte, end de, der saaes efter Rugens Hjemfjorsel, ligesom Veirliget er gunstigt til. Disse Stubroer ynder jeg meget; thi Køerne æde dem med stor Begjærighed, ligesom de og malle fortræffeligt derefter, hvorhos disse Køer have det Fortrin, at de taale Frosten, og man kan, naar Vinteren er mild, benytte dem fra Marken lige til Foraaret. Det forundrede mig at see, at Gartner Wendt siger, at Stubroer skulle strag opfodres, og kunne ikke opbevares længe hen i Tiden. Jeg har gjort den modsatte Erfaring; Stubroer lader jeg altid staae i Jorden indtil jeg bruger dem, og naar man af og til har en Dags godt Veir, og det just ikke er Frost, faaer jeg endeel Børn til at tage op til en 4 à 5 Dage ad Gangen. Ved Fodringen tager jeg altid de største Knolde fra og opbevarer dem til længere hen i Tiden. Resten faae Køerne, tilligemed Toppen, tre Gange om Dagen oven paa deres sædvanlige Foder, thi om de end ere nok saa mætte, kunne de dog altid fortære et betydeligt Parti Køer.

Ligesom en Ager Køer er optagen, kommer Ploven strag i og Jorden pløies en 7 Tommer dybt samt 4 til 5 Tommer med Grundskjær, saa at der, naar man stikker Maalestokken i Jorden, er en 12 til 14 Tommer løs Muld, hvori jeg om Foraaret efter dygtig Bearbejdning med Svenskeharven paa langs og paa tværs har saaget Bygget, og efter mit Skjøn har det altid været bedre efter Stubroer end hvor disse ikke havde været. Ifølge Gartner Wendts Anbefaling, har jeg sidste Aar forsøgt at saae Gulerodsfrø med Bygget, men som dog ikke ganske har vundet mit Bifald; omendskjønt det var den bedste Muldjord, som kunde tænkes, bleve Rødderne dog ikke synderlig store; rigtignok var det jo just i Aar særdeles tørt, saa at Rødderne efter Indhøstningen af Bygget

ikke fik saa megen Fugtighed, at det kunde naae noget ned i Jorden, og derfor Bøtten heller ikke fremmes, men man har desuden den Ubehagelighed ikke at kunne slippe Kreaturerne paa Eftergroden, som, ifølge den Behandling, jeg giver samme, ikke er ubetydelig. Jeg har nemlig i de sidste to Aar ploiet Bygstubben strag, og derved faaet en deilig Eftergrode af det i de meget tørre Sommere saa stærkt affaldne Byg. Nogle Acre gjennemarbejdede jeg blot med den svenske Harve og det var rigelig saa godt; jeg vil derfor i Fremtiden istedet for at ploie, altid bearbejde Byglandet med svensk Harve saa hurtig som Bygget er sat sammen paa Ageren. At denne Bearbejdning er meget gavnlig for Jorden, har jeg i dette Aar endnu en anden Erfaring for. I Billehavremarken havde jeg i Enden paa tvende Acre faaet Urter, men da de just ikke groede saa stærkt sammen, toge Quikrødder der temmelig Overhaand; efterat Urterne vare høstede, blev Stubben strag ploiet, og efter at have ligget nogen Tid, gjennemarbejdedes det med den svenske Harve, hvormed Quikrødderne oprevedes, hvorefter de sammenharvedes med en let Harve og opsamledes. Denne Operation gjentoges atter 14 Dage senere, hvorved Jorden blev ganske reen. Hvor Billehavren havde groet, syntes Jorden at være reen og skjor, hvorfor den ikke fik denne Harvning, men senere hen blev hele Marken, og Urtelandet med, gjennemharvet med svensk Harve. Ved nu i disse Dage at være gaaet over Rugmarken, seer jeg til min store Forundring, at Rugen staaer næsten dobbelt saa godt og kraftig paa Urtemarken som paa Billehavremarken, omend-skjøndt denne var høstet en 14 Dage tidligere end Urterne; jeg formoder at Grunden dertil alene ligger i den gjentagne Bearbejdning med Harven. Det vilde være mig kjær at en erfaren Landmand eller ifølge theoretisk Forklaring at faae Forvisning om, hvad Grunden er til denne store Forskjel.

Jeg skal ikke undlade ved Juthøstningen at afmaale et Par Steder af hvert Slags Rug, høste og tørste hver for sig og see om Udbyttet i Kjøernen skulde være saa forskjellig.

Gulerodsavlen lyffedes temmelig godt, omendstjont Frøet blev saadet næsten en 14 Dage forsilddig, og Jorden havde kun liden Fugtighed til at drive Spiren frem; jeg avlede 110 til 125 Pd. Roer pr. □ Roden. Frøet erholdt jeg fra Gartner Wendt af den rødgule Kjemperoe, og vil næste Aar saae en betydelig Deel mere. Turnips i samme Mark groede saa temmelig, men leed meget af store Orm, der udhulede en Deel, saa jeg ved Optagning kun havde 70 til 75 Pd. pr. Rode, og da derved en Deel fordærvedes, var Foderværdien af disse vist langt under Gulerodderne. Ved Dyrkningen er der ikke saa stor Forskjel paa Umagen; det eneste er ved Optagningen, da kan en Mand af Turnips tage en □ Rode (53,3 □ Alen) op i 8 Minuter, derimod til en Rode Gulerodder behøves 100 Minuter.

Maaskee De har seet i Hr. Møller Holsts Ugeskrift for Landmænd, at jeg forleden Aar anbefalede smaa simple Vindmøller til landoekonomisk Anvendelse. Jeg har sidste Aar havt temmelig Held med en saadan Mølle, som jeg har bygget ved mit Teglværk og brugt til at forarbejde Leer til Steensfabrikation. Naar det blæser nogenlunde stærkt, er den i Stand til at forarbejde Leret til en 20 à 25,000 Stene om Dagen, og naar det blæser en flau Kuling, kan den dog let forarbejde Leret til 5 à 10,000 Stene daglig. Jeg har temmelig store Beholdere under Møllen, saa at der kan rummes et temmelig stort Quantum forarbejdet Leer ved samme, og kan man paa denne Maade i Regnveir beskæftige Folkene ved Leermaling, saaledes at man i godt Veir har saa mange Hænder mere at forsoie over. En særdeles Fordeel ved omtalte Mølle, er en Opfindelse, jeg har gjort, som afhjælper Vindstøds-Virkningen. Idet der bag de saakaldte Bindluger, som ere paa enhver Mølle, er anbragt en Mechanisme, som gjør, at Bindbræderne ved paakommende Vindstød vige tilbage for Binden, og derved jævner Gangen, som er af stor Betydning for Møllens Virkning. Vel er det bekendt, at man allerede har saadanne Møller, der selv svikke sig, og saaledes er ogsaa

den Mølle dannet, som Provst Krarup bruger til sit ny-
anlagte Bændingsværk. Men disse Møller ere meget compli-
cerede og kostbare at anskaffe, hvorimod min anvendte Mecha-
nisme er saare simpel og om den skal fornyes kan der slet ikke være
nogen Tale om Beføstningen; jeg har nu brugt den een Sommer,
og kan ikke skjønne mindste Svækkelse, og skulde ogsaa aarlig
ny anbringes, er hele Beføstningen kun 4 Mk. R. M. —
